

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра педагогіки, адміністрування і соціальної роботи**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою ННІМП ДЗВО

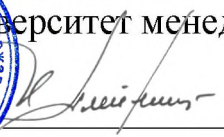
«Університет менеджменту освіти»

«12» вересня 2019 року, протокол № 6

Голова Вченої ради ННІМП ДЗВО

«Університет менеджменту освіти»

 О. В. Алейнікова

**НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ
АУТИЧНОГО СПЕКТРУ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
за вільним вибором здобувача вищої освіти**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Київ

Робоча програма навчальної дисципліни «Навчання і виховання дітей з розладами аутичного спектру» за вільним вибором здобувача вищої освіти складена відповідно до навчального плану освітньо-професійних/освітньо-наукових програм Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Автор-укладач робочої програми
Гладуш В.А., д-р. пед. н., професор;
професор кафедри
педагогіки, адміністрування і соціальної роботи

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри
педагогіки, адміністрування і соціальної роботи
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 11 від 22 травня 2019 р.)

Затверджено Вченою радою
Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
(протокол № 5 від 13 червня 2019 р.,
протокол № 6 від 12 вересня 2019 р. , зі змінами)

РОБОЧА ПРОГРАМА
з навчальної дисципліни
«Навчання і виховання дітей з розладами аутичного спектру»

для підготовки магістрів галузі знань 01 «Освіта/ Педагогіка»
спеціальності 016 «Спеціальна освіта»
спеціалізації «Спеціальна освіта»
терміну навчання 2 роки на базі повної вищої освіти»
заочної форми навчання

Усього «180» годин за навчальним планом
(8 – лекції та 8 практичні заняття; 164 – самостійна робота)
Кредитів – 6.0

Робоча програма навчальної дисципліни **«Навчання і виховання дітей з розладами аутичного спектру»** містить такі розділи:

1. Вступ
2. Опис навчальної дисципліни
3. Мета і завдання навчальної дисципліни
4. Програма навчальної дисципліни
5. Структура навчальної дисциплін
6. Теми практичних занять
7. Завдання для самостійного опрацювання
8. Перелік питань, які виносяться на залік
9. Розподіл балів, що отримують студенти
10. Методичне забезпечення
11. Список рекомендованої літератури

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна **«Навчання і виховання дітей з розладами аутичного спектру»** вивчається згідно навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціалізацією «Спеціальна освіта». Актуальність дисципліни визначається: необхідністю впровадження інтеграційних процесів у системі освіти; необхідністю формування з високим рівнем професійної компетентності фахівця закладів з інклюзивною формою навчання; введенням ринкових механізмів в освітню практику і у зв'язку із цим організацію навчально-виховного процесу у новітній школі мають забезпечувати спеціалісти з високим рівнем професійної підготовки, провідною складовою діяльності яких є компетентність, мобільність та вміння адаптуватися в мінливих умовах сьогодення.

Об'єктом вивчення є особливості освітнього процесу в системі спеціальної освіти.

Структурними складовими об'єкту вивчення є: особливості надання освітніх послуг в умовах спеціального чи інклюзивного закладу освіти.

Предметом дисципліни **«Навчання і виховання дітей з розладами аутичного спектру»** є: вивчення теорії та практики навчання та виховання дітей з РАС.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна інтегрує відповідно до свого предмету знання з іншими галузями знань: філософських, соціологічних, педагогічних, психологічних наук тощо. Крім того, згідно навчального плану підготовки магістрів за спеціалізацією «Спеціальна освіта», дисципліна **«Навчання і виховання дітей з розладами аутичного спектру»** вивчається одночасно з такими взаємопов'язаними між собою дисциплінами, як «Спеціальна педагогіка», «Спеціальна психологія».

Програмний матеріал дисципліни **«Навчання і виховання дітей з розладами аутичного спектру»** відображає основні сутнісні характеристики дітей з РАС; об'єктивні і суб'єктивні причини їх відставання у розвитку; методологічні основи навчання і виховання дітей з обмеженими можливостями життєдіяльності; особливості їх адаптації до нових вимог навчально-виховного процесу; корекційного спрямування навчання і виховання; технологію формування мультидисциплінарної команди, яка б супроводжувала інклюзивну форму навчання.

До робочої навчальної програми входять навчально-тематичний план дисципліни; програмний матеріал дисципліни за відповідними темами та планами лекційних і практичних занять; структуру та тематику контрольних робіт; перелік рекомендованих джерел, що дозволить поглибити і розширити знання здобувачів вищої освіти з даної навчальної дисципліни, розвинути практичні вміння застосування набутих знань у практиці професійної діяльності. Здобувачі вищої освіти мають опанувати базовими знаннями, які слугують актуалізації і розумінню проблемних питань та структурують змістовну частину курсу.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу в час, вільний від аудиторних занять. Вона передбачає опрацювання монографій та інших наукових праць, підручників, навчальних і методичних посібників, вивчення та ознайомлення з положеннями законодавчих та інших нормативно-правових актів, матеріалів, отриманих засобами інформаційних технологій тощо.

Презентації навчальних досягнень здобувачів вищої освіти є певним підсумковим засобом контролю формування професійних компетентностей в організації спеціальної форми навчання в загально масовому закладі освіти.

Форма підсумкового контролю – залік.

Навчальний курс розраховано на 16 години очного навчання (8 лекційні та 8 практичні) та 164 години самостійної роботи. Усього 180 годин, що відповідає 6.0 кредитам Європейської кредитно-трансферної системи.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, освітній-рівень, спеціальність, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 «Освіта/ Педагогіка» (шифр і назва)	За вибором здобувачів вищої освіти	
	Спеціальність: 016 «Спеціальна освіта» (шифр і назва)		
Модулів – 3	Спеціалізація: «Спеціальна освіта»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3			2-й
Загальна кількість годин – 180		Семестр	
			3-й
		Лекції	
тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – 16 самостійної роботи студента – 164	Рівень вищої освіти: другий (магістерський):		8 год.
		Практичні, семінарські	
			8 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		год.	164 год.
		Вид контролю:	
			залік

4. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни – формування у студентів уявлень про дітей, які можуть бути залученими до спеціального навчання в системі освіти та організації й надання їм педагогічної допомоги в ході навчально-виховного процесу.

Завдання навчальної дисципліни. За результатами оволодіння знаннями та навичками з навчальної дисципліни «Навчання і виховання дітей з розладами аутичного спектру» здобувач вищої освіти повинен сформувати такі компетентності:

1. Загальні:

1.1. *Морально-ціннісна компетентність* (знання основних моральних норм, етичних та етикетних правил; досвід дотримання набутих моральних норм, етичних та етикетних правил у власній повсякденній і професійній корекційно-педагогічній діяльності).

1.2. *Функціонально-поведінкова компетентність* (знання власних функціональних обов'язків; вміння дотримуватись норм загальнолюдського і професійного корекційно-педагогічного етикету; здатність виявляти чесність, порядність, принциповість, толерантність, гуманність під час освітньої та професійно-корекційної діяльності; досвід відповідального і сумлінного ставлення до виконання своїх професійних обов'язків).

2. Професійні:

2.1. *Корекційно-педагогічна /корекційно-розвиткова* (знання методологічних та психолого-педагогічних основ корекційної роботи при різних психофізичних порушеннях у осіб з особливими освітніми потребами; вміння проводити корекційно-розвиткову роботу у різних типах закладів; знання та вміння методики викладання корекційно-педагогічної діяльності).

2.2. *Комунікативно-педагогічна* (знання основних принципів, правил, прийомів і форм професійно-педагогічної комунікації, діагностичної і консультативно-просвітницької діяльності; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях, продумано й виважено будувати процес корекційно-педагогічного спілкування; *культура педагогічного спілкування*; здатність налагоджувати продуктивну професійно-педагогічну і корекційно-педагогічну взаємодію, суб'єкт-суб'єктну комунікацію; досвід володіння різноманітними засобами, прийомами і формами педагогічної комунікації).

2.3. *Проектувально-корекційна* (знання основних видів і технологічних підходів до планування власної дослідно-педагогічної і корекційно-педагогічної діяльності; вміння здійснювати поточне планування, визначати умови їх практичної реалізації; вміння моделювати й корегувати власну професійну діяльність, виробляти свій педагогічний стиль, постійно працювати над його вдосконаленням; досвід проектування цілісного педагогічного і корекційного процесу, корегування та синхронізації його складових – викладання та корекція).

2.4. *Технологічна* (знання традиційних і сучасних технологій навчання; вміння добирати технологічне забезпечення з урахуванням освітньо-виховних завдань, рівнів підготовки тих, хто навчається, перспектив їх освітньо-професійного зростання; досвід організації інтерактивного навчання).

2.5. *Етико-педагогічна* (знання педагогічної етики, здатність дотримуватись її норм і правил у власній професійній (викладацькій і корекційно-педагогічній) діяльності, спілкуванні, стосунках).

2.6. *Культурно-педагогічна* (знання найвизначніших досягнень у педагогічній теорії і практиці, повага до національної і зарубіжної спеціально-педагогічної спадщини; здатність естетизувати власну викладацьку діяльність, виявляти гуманне ставлення до вихованців та осіб із обмеженими психофізичними можливостями; культура педагогічної і корекційної взаємодії).

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ I. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ

Тема 1. Аутизм як науково-педагогічний феномен

Сутність «аутизму». Історія вивчення проблеми. Основні теорії аутизму. Термінологія проблеми. Етапи розвитку науки про аутизм. I. Донозологічний (XIX – поч. XX ст.). II. Доканнерівський (20-40 рр. XX ст.). III. Каннерівський (1943 – 1970 рр.). IV. Післяканнерівський період (1980-1990). Модель аутизму з позиції біхевіоризму. Біологічні теорії. Когнітивні теорії. Лімбічна теорія. Всесвітньо відомі люди з РАС.

Тема 2. Проблема аутизму в онтогенезі

Класифікація. Симптоматика. Етіологія. Класифікація розладів аутичного спектра № 1 (У міжнародній системі класифікацій МКХ-10 дитячий аутизм входить у рубрику «Загальні розлади розвитку» (F84) як частина розділу «Порушення психологічного розвитку» (рубрики F80-F89). Побудовано за етіологічним або патогенним принципом). Класифікація розладів аутичного спектра № 2 (За діагностичними критеріями Американської психіатричної асоціації (DSM-IV) визначено групу загальних (наскрізних) розладів розвитку (Pervasive Developmental Disorders, P.D.D.), яка об'єднує п'ять синдромів аутичного спектра). Класифікація розладів аутичного спектра № 3 (Автор О.С. Нікольська (Росія, 1985-1987). Симптоматика. Клінічні прояви аутизму, ознаки та симптоми порушення розвитку.

МОДУЛЬ II. ВИВЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РАС

Тема 3. Діагностика РАС

Епідеміологія і прогноз. Діагностика аутизму. Діагностичні критерії. Діагностичні методики. Психологічний інструментарій діагностики психічного розвитку дітей з розладами аутичного спектра. ДІАГНОСТИЧНІ критерії аутизму за міжнародними класифікаційними системами. Дослідження осіб з розладами аутичного спектра за методом наукового спостереження. Правила для якісного спостереження. Правила для якісного спостереження. Методики комплексного обстеження аутичних дітей. Діагностична карта розвитку дитини. Діагностика за допомогою нейропсихологічних методик. Тест «Психосвітний п

р

Тема 4. Навчання і виховання дітей з РАС

Форми взаємодії з дітьми. Методи навчання. Педагогічна корекція. Корекційні технології (прикладний аналіз поведінки (Applied Behavior Analysis, АВА), структуроване навчання ТЕАССН (Treatment and Education for Autistic and

ь

Р

Е

related Communication handicapped Children), сенсорна інтеграція, розвиток міжособистісних стосунків (Relationship Development Intervention, RDI), «Son-Rise», середовищний підхід (І.Ю. Захарова), нейропсихологічний підхід, методи альтернативної та підтримувальної комунікації, різновиди терапій (музико- й арттерапія, метод ТОМАТИС, кінезотерапія, терапія за допомогою тварин (анімалотерапія) тощо).

МОДУЛЬ III. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ З РАС ТА ЇХНІМ РОДИНАМ

Тема 5. Програма психологічної корекції цілісного розвитку дітей з РАС

Зміст програми. Критерії та показники динаміки позитивних перетворень. Професійно важливі якості фахівця для роботи з дітьми з РАС. Варіант програми (Стратегічне завдання Програми – здійснити позитивне перетворення здатності аутичних дітей до продуктивної взаємодії з довкіллям. Тактичні завдання – розробити методи, психокорекційні техніки, форми проведення корекційної роботи. Підбір і комплектування груп, визначення тривалості й режиму занять. Основні принципи індивідуальної програми розвитку: опора на збережені психічні функції та процеси, ресурси розвитку; послідовне опрацювання фундаментальних процесів і станів, без оптимального функціонування яких

Тема 6. Допомога родині аутичної дитини

Особливості взаємодії з батьками. Формування батьківської компетентності. Контакти педагогів з батьками. Програма ТЕАССН про стосунки між педагогами та батьками. Засади формування взаємодії з батьками. Програма підвищення батьківської та особистісної компетентності членів родини аутичної дитини. I. Когнітивний план. II. Емоційний план. III. Регулятивний план. Принципи організації спільної діяльності батьків і дітей. Основні принципи взаємодії батьків і дитини. Домашнє (надомне, сімейне) навчання. Стан та перспективи супроводу аутичної дитини та її родини відповідно до таких чинників: динаміки Існування установ, зокрема, регіональних аспектів прогресу чи регресу установ (такої системи в Україні до цього часу не існує); взаємозв'язків установ з органами влади та населенням; форми організації надання послуг; процедур, технології та функцій установ; фінансово-матеріального забезпечення; кадрового забезпечення ступеню сформованості нормативно-правового поля; ступеню задоволення клієнтів соціальних служб, ефективності соціальних послуг.

Д
О
В
А
»

П
С

5. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	НАЗВА МОДУЛЯ / ТЕМИ	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН			
		Л	ПР	СРС	Усього
1.	МОДУЛЬ І. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ	4	2	58	64
1.1.	Тема 1. Аутизм як науково-педагогічний феномен	2	1	29	32
1.2.	Тема 2. Проблема аутизму в онтогенезі	2	1	29	32
2.	МОДУЛЬ ІІ. ВИВЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ТА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З РАС	2	2	66	70
2.1.	Тема 3. Діагностика дітей з РАС	1	1	33	35
2.2.	Тема 4. Навчання і виховання дітей з РАС	1	1	33	35
3.	МОДУЛЬ ІІІ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ З РАС ТА ЇХНІМ РОДИНАМ	2	4	40	46
3.1.	Тема 5. Програма психологічної корекції цілісного розвитку дітей з РАС	1	2	21	24
3.2.	Тема 6. Допомога родині дитини з РАС	1	2	19	22
	Залік				
	Разом:	8	8	164	180

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кіл-ть год
1	Тема 1. Аутизм як науково-педагогічний феномен	1
2	Тема 2. Проблема аутизму в онтогенезі	1
3	Тема 3. Методики вивчення дитини з РАС	1
4	Тема 4. Методики навчання і виховання дітей з РАС	1
5	Тема 5. Корекційна робота	2
6	Тема 6. Організація допомоги родинам дітей з РАС	2

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ п/п	Зміст роботи	Кіл-ть год
1	Навчання і виховання дітей з РАС як наукова проблема.	16
2	Основні етапи розвитку теорії і практики навчання і виховання дітей з РАС.	16
3	Основні нормативні документи, які регламентують функціонування навчання і виховання дітей з РАС в Україні.	16
4	Система спеціальних освітніх послуг для осіб з РАС	16
5	Типологія та розвиток дітей з РАС.	16
6	Особливості дітей з РАС з мовленнєвими порушеннями.	16
7	Особливості дітей з РАС з інтелектуальними порушеннями.	16
8	Особливості дітей з РАС з порушеннями зору.	16
9	Особливості дітей з РАС з порушеннями слуху.	15
10	Особливості дітей з РАС з порушеннями ОРА.	15

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЯКІ ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Дати характеристику методів комплексного обстеження дітей з РАС.
2. Сутність та особливості застосування методики «Психоосвітній профіль PER-R».

3. Зміст діагностичної карти розвитку дитини.
4. Значення додаткових методів обстеження (неінструментальних, інструментальних, апаратних).
5. Сутність та особливості скринінгового інструментарію обстеження.
6. Назвати відомі корекційні технології, які можливо застосовувати у роботі з дітьми з РАС.
7. Розкрити сутність та особливості прикладного аналізу. АВА.
8. Назвати фізичні чинники, які впливають на поведінку дитини з РАС.
9. Назвати соціальні чинники, які впливають на поведінку дитини з РАС.
10. Сутність, типи позитивних підкріплень поведінки дитини з РАС.
11. Пояснити послідовність позитивних підкріплень поведінки дитини з РАС.
12. Розкрити сутність навчальної терапії при формуванні поведінки дитини з РАС.
13. Розкрити важливі моменти організації уроку з дитиною з РАС.
14. Висвітлити правила позитивних підкріплень поведінки дитини з РАС.
15. Розкрити сутність та особливості холдінг-терапії.
16. Розкрити сутність та особливості терапії ТЕАССН.
17. Розкрити сутність та особливості технології корекції афективної сфери.
18. Розкрити сутність та особливості технології середовищного підходу.
19. Розкрити сутність та особливості технології сенсорної інтеграції.
20. Розкрити сутність та особливості методу ТОМАТІС.
21. Розкрити сутність та особливості методу заміщення онтогенезу.
22. Розкрити сутність та особливості альтернативних методів комунікації.
23. Загальна характеристика методів педагогічної корекції.
24. Розкрити сутність та особливості застосування ігрових методів корекції.
25. Розкрити сутність та особливості застосування програми «Розвиток міжособистісних стосунків». РМС
26. Розкрити сутність та особливості застосування методу «Floortime».
27. Розкрити сутність та особливості застосування методу «Mifne»
28. Розкрити сутність та особливості застосування арттерапії.
29. Розкрити сутність та особливості застосування анімалотерапії.
30. Розкрити сутність та особливості застосування апітерапії.
31. Розкрити сутність та особливості застосування дельфінотерапії.
32. Розкрити сутність та особливості застосування каністерапії.
33. Розкрити сутність та особливості застосування програми психічної корекції цілісного розвитку, завдання, принципи.
34. Висвітлити об'єктивні та суб'єктивні чинники ефективності психічної корекції.
35. Пояснити методичні завдання програми психічної корекції цілісного розвитку.
36. Розкрити форми корекційної роботи.

37. Пояснити методологічні засоби та правила щодо занять.
38. Висвітлити основні маркери успішності корекційної роботи.
39. Назвати форми допомоги батькам дітей з РАС.
40. Розкрити сутність індивідуального навчання дітей з РАС.
41. Охарактеризувати рівні та засади взаємодії з батьками.
42. Розвиток взаємодії з батьками в програмі TEACCH.
43. Особливості формування батьківської компетентності для роботи з дітьми з РАС.
44. Принципи організації спільної діяльності батьків і дітей з РАС.
45. Що включає супровід дитини з РАС? Завдання, типи, принципи супроводу.
46. Сутність та значення правового супроводу.
47. Сутність та значення медичного супроводу.
48. Сутність та значення психологічного супроводу.
49. Сутність та значення соціального супроводу.
50. Сутність та значення педагогічного супроводу.
51. Сутність та значення корекційної терапії дітей з РАС.
52. Розкрити умови успішної корекційної терапії дітей з РАС.
53. Розкрити умови успішної інтеграції дітей з РАС.
54. Розкрити умови успішної інклюзії дітей з РАС.
55. Правила роботи з дітьми з РАС.
56. Сутність та значення структурованого навчання.
57. Правила формування освітнього простору для дітей з РАС.
58. Що необхідно знати та враховувати учителю при проведенні заняття з дітьми з РАС.
59. Розкрити завдання вчителів (освітні, суспільні, виховні) по відношенню до дитини з РАС.
60. Критерії оцінки дитини з РАС.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Теми навчальної дисципліни: поточний контроль та самостійна робота, індивідуальне науково-дослідне завдання														Поточний контроль	Підсумковий контроль (іспит)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6											100
20	20	15	15	15	15											

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Опорний конспект лекцій; наочний супровід матеріалу лекцій у вигляді презентацій; нормативні документи: закон України про вищу освіту; класифікатори професій; навчальні плани; положення про організацію навчального процесу у ВНЗ, про дистанційне навчання, про електронні освітні ресурси; навчальні програми дисциплін тощо.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

adalin.mospsy.ru (дитяча патофизиологія)

www.defektolog.org.ua

www.health-ua.com

www.krok.org.ua (батькам дітей - аутистів)

<https://www.kazedu.kz/referat/140616/1>

Дефектологічний словник: навчальний посібник / За редакцією В.І.Бондаря, В.М.Синьова. – К. : „МП Леся”, 2011. – 528 с.

Липа В.А. Основы коррекционной педагогики. – Славянск, 2012. – 331 с.

Липа В.А. Психологические основы педагогической коррекции. – Славянск, 2012. – 386 с.

Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. – К., 2013. В 2-х ч. Іч. – 242 с., ІІ ч. – 214 с.

Синьов В.М. Психологія розумово відсталої дитини. Підручник. – К., 2008. – 359 с.

Миронова С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка. Підручник. – Кам'янець-Подільський, 2015. – 312 с.

Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями слуху та інтелекту / За ред. Бондаря В.І.. – К., 2007. – 171 с.